

Underretningspligt

Ifølge Servicelovens § 154 gælder for enhver borger en ubetinget underretningspligt, når børn eller unge under 18 år lever i en alvorligt truet situation. Bestemmelsen lyder: "Den, der får kendskab til, at et barn eller en ung under 18 år fra forældres eller opdrageres side udsættes for vanrøgt eller nedværdigende behandling eller lever under forhold, der bringer det sundhed eller udvikling i fare, har pligt til at underrette kommunen".

En udvidet underretningspligt gælder imidlertid efter servicelovens § 153 for personer, der udøver offentlig tjeneste eller hverv, det vil bl.a. sige ansatte i dagtilbud.

§ 153 har denne bestemmelse:

"Personer, der udfører offentlig tjeneste eller offentligt hverv, skal underrette kommunen, hvis de under udførelsen af tjenesten eller hvervet får kendskab til eller grund til at antage,

- 1. at et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte efter kapitel 11,*
- 2. at et barn umiddelbart efter fødslen, kan få behov for særlig støtte efter kapitel 11 på grund af de vordende forældres forhold, eller*
- 3. at et barn eller en ung under 18 år har været udsat for vold eller andre overgreb."*

Paragraffens stk. 2 giver socialministeren mulighed for at fastsætte regler om underretningspligt for andre grupper eller personer.

Paragraffens stk. 3 bestemmer, at kommunen efter anmodning skal give de personer, der har underrettet, oplysninger om, hvorvidt underretningen har ført til undersøgelser eller foranstaltninger over for barnet eller den unge.

Pjece: Dialog om tidlig indsats

Socialstyrelsen, som hører under Socialministeriet, har udsendt en pjece, som gennemgår servicelovens regler om tværfagligt samarbejde, underretningspligt og tavshedspligt. Med virkning fra 1. januar 2011 er nogle af servicelovens regler herom ændret. Dette er sket som led i det regeringen fik gennemført som "Barnets Reform". Pjecen indeholder eksempler på, hvordan fagpersoner kan samarbejde i det såkaldte SSD- samarbejde på underretningssager, og reglerne om tavshedspligt i persondataloven mv. gennemgås.

Se hele pjecen her: [Dialog om tidlig indsats](#)

Udveksling af oplysninger i det tværfaglige SSD-samarbejde

SSD-samarbejdet er det tværfaglige samarbejde mellem socialforvaltningen, skole, sundhedspleje og dagtilbud.

For at give mulighed for [dialog om tidlig indsats](#) mellem fagpersoner, giver servicelovens § 49 A adgang til, at medarbejdere ved en kommunes skole, skolefritidsordning, sundhedsvæsen, dagtilbud, fritidshjem mv. kan udveksle også oplysninger om rent private forhold vedrørende et barns eller en ungs problemer. Det kan ske, når det er nødvendigt i det tidlige eller forebyggende samarbejde om udsatte børn og unge. Det betyder, at en ansat inden for disse områder kan tage kontakt til en anden inden for området, eller der kan arrangeres et møde for de relevante personer omkring barnet og barnets familie. Det er en ret, en mulighed, disse fagpersoner har, men det er ikke en pligt. Drøftelsen af de private oplysninger kan som hovedregel ske én gang ved et møde. I særlige situationer kan det ske ved yderligere et møde. Man skal også på dette stadie overveje at inddrage forældrene og eventuelt at indhente et samtykke.

Det samme gælder for ansatte ved selvejende eller private institutioner eller friskoler.

Ordningen bygger på reglen i servicelovens § 49 a, som lyder:

"Skole, skolefritidsordning, det kommunale sundhedsvæsen, dagtilbud, fritidshjem og myndigheder, der løser opgaver inden for området for udsatte børn og unge, kan indbyrdes udveksle oplysninger om rent private forhold vedrørende et barns eller en ungs personlige og familiemæssige omstændigheder, hvis udvekslingen må anses for nødvendig som led i det tidlige eller forebyggende samarbejde om udsatte børn og unge.

Stk. 2. Udveksling af oplysninger efter stk. 1 til brug for en eventuel sag, jf. kapitel 11 og 12 om et konkret barn eller en ung kan ske én gang ved et møde. I særlige tilfælde kan der ske en udveksling af oplysninger mellem de myndigheder og institutioner, der er nævnt i stk. 1, ved et opfølgende møde.

Stk. 3. Selvejende eller private institutioner eller friskoler, som løser opgaver for de myndigheder, der er nævnt i stk. 1, kan indbyrdes og med de myndigheder og institutioner, der er nævnt i stk. 1, udveksle oplysninger i samme omfang som nævnt i stk. 1.

Stk. 4. De myndigheder og institutioner, der efter stk. 1-3 kan videregive oplysninger, er ikke forpligtede hertil."

Udvekslingen af oplysninger skal være "nødvendig". Det indebærer to ting:

- *"At du som fagperson vurderer, at det er nødvendigt at drøfte din bekymring tværfagligt inden for SSD-samarbejdet for nærmere af få afklaret, om bekymringen skal give anledning til en underretning og en sætlig støtte efter serviceloven til barnet eller den unge. Din vurdering skal tage udgangspunkt i en konkret bekymring for barnets eller den ungs trivsel, udvikling eller sundhed.*
- *At du ikke må udveksle flere oplysninger end de oplysninger, der er nødvendige for at de fagpersoner inden for SSD-samarbejdet, der deltager i den tværfaglige drøftelse, kan afdække problemets karakter og tage stilling til hvilken indsats, der vil være den mest hensigtsmæssige for barnet eller den unge, herunder om der er behov for en underretning".*

Skematisk og lidt forenklet kan stadierne i en sag beskrives således:

1. En fagperson er bekymret
2. det kan drøftes med forældrene (forsøg samtykke)
3. det må drøftes med andre fagpersoner (§ 49 a)
4. underretning ved grund til at antage, at der er behov for særlig støtte (§ 153). Forældre bør orienteres (forsøg samtykke)
5. tilbagemelding til den, der har underrettet (§ 153).

Pjecen "Dialog om tidlig indsats" indeholder gode eksempler, der belyser overvejelser og handleveje for fagpersoner, når et barn eller en ung ikke trives. Pjecen belyser disse trin i en sag og beskriver, hvilke vigtige signaler, der kan være på, at et barn har behov for særlig støtte. Eksemplerne tager udgangspunkt i fagpersoner som:

- Sundhedsplejerske
- pædagog i børnehave
- pædagog i vuggestue
- skolelærer
- pædagog i SFO.

Fagpersoners underretningspligt

Servicelovens regler om underretningspligt for offentligt ansatte blev skærpet pr. 1. januar 2011. En fagperson skal underrette kommunen, når han / hun får kendskab til eller grund til at antage, at et barn eller en ung har behov for særlig støtte.

"Tidlig indsats", som det hedder i den såkaldte "Barnets reform", betyder også tidlig underretning. I modsætning hvad der var gældende før 2011, skal en underretning ikke afvente, at fx dagtilbud eller skole ved egen virksomhed prøver at afhjælpe et barns vanskeligheder. Dette skal dagtilbud og skole naturligvis fortsat gøre, i samarbejde med barnet og forældrene, men en underretning til kommunen skal ikke vente til dette har været forsøgt; det sker sideløbende.

Det hedder i pjecen "Dialog om tidlig indsats", side 36:

"Hvis der er grund til at foretage en underretning, er det vigtigt at du som fagperson gør det med det samme. Du skal altså ikke først i eget regi forsøge at løse de problemer, som reglerne om særlig støtte efter servicelovens kapitel 11 sigter mod at løse.

Der kan således være en risiko for, at du som fagperson underretter for sent, hvis du vælger først at afprøve alle muligheder for støtte i dit eget regi, før du foretager en underretning."

Underretningspligten er en personlig pligt for ansatte i SSD-området (socialforvaltningen, skole, sundhedspleje og dagtilbud), men muligheden for, inden der sker underretning, at drøfte problemerne i et tværfagligt samarbejde, jf. servicelovens § 49 a, giver en fagperson bedre mulighed for at afklare, om der skal ske underretning.

Der er ingen formkrav til, hvordan en underretning skal udformes. Man kan underrette mundtligt eller skriftligt. Det kan være hensigtsmæssigt at omtale disse punkter i en skriftlig underretning:

- Kontaktoplysninger på barnet og på den, der har forældremyndigheden
- baggrunden for at underrette
- dine observationer vedrørende barnet og familien
- generel beskrivelse af barnets fysiske, psykiske og sociale forhold, ressourcer og vanskeligheder
- samarbejdet med forældrene
- andre oplysninger om barnet, som er vigtige
- hvis underretningen er gennemgået med forældrene, så beskriv deres kommentarer/reaktioner
- hvis underretningen er sendt uden forældrenes viden, skal dette begrundes.

Inden man underretter, bør man som hovedregel orientere forældrene. Man bør også forsøge at indhente samtykke, men bliver der ikke givet samtykke, er pligten til underretning alligevel tilstede. Den fagperson, der underretter, skal ikke forholde sig til, om der nu er de rette hjælpemuligheder i servicelovens kapitel 11 (idet loven siger "kan have behov for særlig støtte efter kapitel 11"). Det tager kommunens socialforvaltning stilling til. Det kan her nævnes, at kapitel 11 indeholder disse hjælpemuligheder:

- Undersøgelser
- pålæg om, at barnet eller den unge skal benytte dagtilbud, fritidshjem, ungdomsklub, uddannelsessted eller lignende
- konsulentbistand
- personlig rådgiver for barnet eller den unge
- fast kontaktperson for barnet eller den unge eller hele familien
- familiebehandling
- praktiktilbud, aflastningsordning i en plejefamilie
- døgnophold
- anbringelse uden for hjemmet mv.

Servicelovens § 153, stk. 3, bestemmer, at den, der underretter, har ret til at få en tilbagemelding, om der bliver foretaget undersøgelser eller iværksat foranstaltninger i forhold til barnet eller den unge. Man skal dog bede om at få en tilbagemelding. Man har ikke ret til at få en beskrivelse af, hvilke undersøgelser eller foranstaltninger, der bliver iværksat. Og heller ikke "hvis særlige forhold", som kræver fortrolighed, er gældende.

Persondataloven har regler om, hvordan fortrolige oplysninger skal behandles, og hvornår de evt. alligevel kan videregives. Enhver brug af personoplysninger skal være saglig og have et klart formål og må ikke bruges i strid med dette formål.